

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Хөвсгөл аймгийн Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны жилийн эцсийн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн аудитын тайлан

Аудитын код: ХӨА-2023/183/НА-СТА-ТЗШ

Цахим хуудас:
www.audit.mn

Хөвсгөл аймаг
2022 он

Аудитын газрын дарга,
тэргүүлэх аудитор: А.Эрдэнэбаатар
Утас: 88883317 Цахим хаяг: erdenebaatara@audit.gov.mn

Аудитын менежер: Б.Тэгшдэлгэр
Утас: 99089114 Цахим хаяг: tegshdelgerb@audit.gov.mn

Ахлах аудитор: Б.Давааням
Утас: 92113932 Цахим хаяг: davaanyamb@audit.gov.mn

Аудитор: Г.Ичинхорлоо
Утас: 88012671 Цахим хаяг: ichinkhorlooga@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

Агуулга

1.Аудитын санал дүгнэлт.....	3
2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл	4
2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан	4
2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан.....	4
2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан	5
2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан	6
2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	6
2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	8
3. Аудитын тайлан	9
3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа	10
3.2 Байгууллагын гадаад дотоод орчин	10
3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал	11
3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд	11
3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв	12
4. АУДИТЫН ТАЙЛАН	13
4.1 Ерөнхий зүйл	13
4.2 Материаллаг байдал	13
4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт	13
4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал	14
4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт	14
4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал	15
5. Аудитын илрүүлэлт	15
5.2 Төлбөрийн акт	15
5.3 Албан шаардлага	15
5.4 Зөвлөмж	15
6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ	16

Товчилсон үгийн жагсаалт

УСНББОУС	Улсын Секторын Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

АЗДТГ-ын байр, А корпус 3 давхар,
Мөрөн сум, Хөвсгөл аймаг, 67120

Утас/факс: 7038 3793, Цахим шуудан: khuvsgul@audit.gov.mn

Цахим хуудас: www.audit.mn

№ 01/171
тантай _____ -ны № _____ -т

ЦАГААН-ҮҮР СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН
ТАМГЫН ГАЗРЫН ДАРГА Д.ЦОГТ-
ЭРДЭНЭ ТАНАА

Хараат бус аудиторын дүгнэлт

Хязгаарлалттай дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.1-д заасны дагуу Хөвсгөл аймгийн Цагаан-Үүр сумын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт дурдсан буруу илэрхийлэл нь материаллаг боловч өргөн тархаагүй гэж үзсэн бөгөөд санхүүгийн тайланд үзүүлэх нөлөөг эс тооцвол Хөвсгөл аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно. Аудитаар дараах зөрчилтэй зүйл илэрлээ. **Үүнд:**

- Төсвөөс тухайн байгууллагын үйл ажиллагаанд хамаарахгүй 36,552.5 мянган төгрөгийн зардлыг санхүүжүүлсэн байна.
  - Сургуулийн халуун усны засварт 6,000.0 мянган төгрөг
  - Эрүүл мэндийн төвийн зуух шинэчлэх, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг
  - Багийн эмч нарт эмийн фонд нэмэгдүүлэх арга хэмжээний зардал 3,600.0 мянган төгрөг
  - Эрүүл мэндийн төвийн эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, хамгаалах хэрэгслийн нөөцийг нэмэгдүүлэх зардалд 7,052.5 мянган төгрөг
  - Хүүхдийн цэцэрлэгийн нам даралтын зуух солих, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6.4.1.төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах, 4.1.27."орон нутгийн төсөв" гэж аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан, тухайн шатны төсөвт харьяалагдах ерөнхийлөн захирагчийн бүрдүүлж, хуваарилан зарцуулах төсвийг; 6.6.6.тухайн шатны төсвөөс санхүүжүүлэхээр хуулиар тогтоосон чиг үүргийг зөвхөн тухайн шатны төсвийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэх гэсэн заалтуудтай тус тус нийцэхгүй байна.

- Нохой устгалын ажил гүйцэтгэх гэрээнд сумны мөнгө 750.0 мянган төгрөгийг бүрэн хариуцахаар заасан боловч сумны мөнгийг давхардуулан олгосон байна.
- Анхан шатны баримтаар нотлогдохгүй 2,830.1 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийсэн байна.

Дээрх зөрчлийг материаллаг хэмжээний зөрчилд тооцсон бөгөөд тогтоосон гүйцэтгэлийн материаллаг түвшнээс 31,169.4 мянган төгрөгөөр давсан.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Орон нутгийн хөгжлийн сан болон Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 73,473.4 мянган төгрөгийн хөрөнгийн үнэ төлбөргүй хүлээн авсан байна.

Аудитын гол асуудал

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга тайлан болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг иж бүрэн ирүүлээгүй, дотоод хяналтыг хангалттай хэрэгжүүлж ажиллаагүй, байгууллагын даргын гарын үсэг, тамгагүй 1,575.4 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийсэн зэрэг зөрчил илэрсэн.

Бусад асуудлын хэсэг

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргатай байгуулсан 2022 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө 78 хувийн гүйцэтгэлтэй хэрэгжсэн байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР

2.Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

Дансны код	Балансын үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	193,044,500.99	265,765,966.09
33	АВЛАГА	7,559,774.00	7,572,374.10
33100	Ажиллагчидтай холбогдсон авлага	00.00	12,600.10
33300	Татаас, санхүүжилтийн авлага	2,436,274.00	2,436,274.00
335	Бусад авлага	5,123,500.00	5,123,500.00
3351	Байгууллагаас авах авлага	5,123,500.00	5,123,500.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	127,605,751.99	155,634,116.99
351	Түүхий эд материал	7,628,000.00	10,128,000.00
35110	Тусгай зориулалттай материал	5,312,500.00	7,812,500.00
35130	Эм боох материал	2,315,500.00	2,315,500.00
354	Хангамжийн материал	66,247,751.99	56,576,116.99
35410	Бичиг хэргийн материал	2,827,000.00	4,652,500.00
35420	Аж ахуйн материал	2,981,500.00	2,201,500.00
35440	Түлш, шатах тослох материал	20,861,319.00	6,209,184.00
35470	Бусад хангамжийн материал	39,577,932.99	43,512,932.99
35600	Мал амьтад	53,730,000.00	88,930,000.00
36	НӨӨЦИЙН БАРАА	57,878,975.00	102,559,475.00
36100	Барааны нөөц	6,014,600.00	5,695,100.00
36600	Бусад нөөц	51,864,375.00	96,864,375.00
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	723,809,535.90	715,349,451.67
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	723,809,535.90	715,349,451.67
392	Биет хөрөнгө	680,515,285.90	619,375,701.67
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	380,295,723.09	380,295,723.09
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-106,555,340.50	-131,362,587.57
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	281,512,790.00	298,893,175.00
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-179,311,584.98	-224,809,652.41
39205	Машин тоног төхөөрөмж (компьютер)	128,797,443.10	163,688,374.10
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-56,199,149.77	-79,402,002.33
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	18,427,400.00	22,867,400.00
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-10,283,336.88	-12,055,149.82
39209	Зам, гүүрийн байгууламж	4,952,000.00	4,952,000.00
39210	Хуримтлагдсан элэгдэл	00.00	-495,200.04
39213	Түүх соёл, музейн дурсгалт зүйлс	40,050,000.00	40,050,000.00
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	229,011,862.59	229,011,862.59
39215	Хуримтлагдсан элэгдэл	-50,182,520.75	-72,258,240.94
393	Биет бус хөрөнгө	43,294,250.00	95,973,750.00
39301	Програм хангамж	2,600,450.00	2,600,450.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	-2,244,200.00	-2,506,700.00
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	42,938,000.00	95,880,000.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	916,854,036.89	981,115,417.76
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	5,123,500.00	5,123,500.00
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	5,123,500.00	5,123,500.00
413	Өглөг	5,123,500.00	5,123,500.00
4136	Бусад өглөг	5,123,500.00	5,123,500.00
41361	Байгууллагад төлөх өглөг	5,123,500.00	5,123,500.00
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	911,730,536.89	975,991,917.76
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	911,730,536.89	975,991,917.76
511	Засгийн газрын оруулсан капитал /Засгийн газрын сан/ орон нутгийн сан	5,319,478,005.43	5,319,478,005.43
51101	Өмч: - төрийн	5,319,478,005.43	5,319,478,005.43
512	Хуримтлагдсан үр дүн	-4,461,155,873.27	-4,396,894,492.40
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	-4,461,155,873.27	-4,461,155,873.27
51220	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	64,261,380.87
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	53,408,404.73	53,408,404.73

6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	916,854,036.89	981,115,417.76
---	--	-----------------------	-----------------------

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн үр дүнгийн тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл /Төгрөгөөр/
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	709,665,306.00	779,520,320.00
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	116,161,692.00	108,673,416.00
120	Нийтлэг татварын бус орлого	116,161,692.00	108,673,416.00
120004	Төсөв байгууллагын өөрийн орлого	114,385,692.00	73,473,416.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	593,503,614.00	670,846,904.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	15,778,914.00	8,709,700.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	500,000.00	00.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	11,620,640.00	8,359,700.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	3,658,274.00	350,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	577,724,700.00	660,864,400.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	577,724,700.00	660,864,400.00
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	00.00	1,272,804.00
134001	Нийгмийн даатгалын сангаас санхүүжих	00.00	1,272,804.00
2	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	560,199,099.81	715,258,939.13
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	490,122,974.81	624,105,936.13
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	483,189,463.81	527,417,877.33
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	235,248,435.00	239,942,697.00
210101	Үндсэн цалин	235,248,435.00	199,306,515.00
210102	Нэмэгдэл	00.00	31,593,156.00
210104	Урамшуулал	00.00	9,043,026.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	31,768,204.00	31,076,206.10
210201	Тэтгэврийн даатгал	22,358,267.00	21,340,962.42
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,352,484.00	2,474,748.63
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,882,007.00	1,936,125.73
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	470,577.00	484,032.75
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,704,869.00	4,840,336.57
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	15,693,804.00	33,485,134.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	2,500,000.00	2,478,693.00
210302	Түлш, халаалт	13,193,804.00	31,006,441.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	34,012,356.00	40,721,474.00
210401	Бичиг хэрэг	7,971,500.00	6,314,100.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,182,996.00	25,964,224.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,060,000.00	2,653,200.00
210404	Ном, хэвлэл	350,000.00	00.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,000,000.00	2,283,450.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	4,646,000.00	3,506,500.00
210408	Бараа материал акталсны зардал	1,801,860.00	00.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	8,247,600.00	2,720,200.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,520,000.00	00.00
210604	Урсгал засвар	6,727,600.00	2,720,200.00
2107	Томилолт, зочны зардал	4,212,000.00	5,000,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	4,212,000.00	5,000,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	34,905,453.00	39,798,766.00

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	32,656,753.00	37,824,060.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	177,200.00	64,350.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	309,500.00	112,894.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	132,000.00	22,829.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,000,000.00	999,800.00
210807	Газрын төлбөр	610,000.00	774,833.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	20,000.00	00.00
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	119,101,611.81	134,673,400.23
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	18,807,237.00	16,560,000.00
210903	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл, хорогдол	100,294,374.81	118,113,400.23
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	6,933,511.00	96,688,058.80
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	3,000,000.00	50,884,704.00
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	00.00	1,272,804.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	00.00	695,700.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	00.00	21,710,100.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	00.00	26,706,100.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	3,000,000.00	500,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	3,933,511.00	45,803,354.80
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	3,933,511.00	45,803,354.80
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	70,076,125.00	91,153,003.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	70,076,125.00	91,153,003.00
223001	Бусад хөрөнгө	70,076,125.00	91,153,003.00
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (3)=(1)-(2)	149,466,206.19	64,261,380.87
5	НИЙТ ҮР ДҮН (5)=(3)+(4)	149,466,206.19	64,261,380.87

2.3 Аудит хийсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн / төгрөгөөр /
C01	2020 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	5,319,478,005.43	53,408,404.73	-4,538,886,802.15	833,999,608.01
C07	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	77,730,928.88	77,730,928.88
C08	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	5,319,478,005.43	53,408,404.73	-4,461,155,873.27	911,730,536.89
D03	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	5,319,478,005.43	53,408,404.73	-4,461,155,873.27	911,730,536.89
D08	Тайлант үеийн үр дүн	00.00	00.00	64,261,380.87	64,261,380.87
D09	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	5,319,478,005.43	53,408,404.73	-4,396,894,492.40	975,991,917.76

2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

Дансны код	Үзүүлэлт	Өмнөх оны гүйцэтгэл	Тайлант оны гүйцэтгэл /Төгрөгөөр/
1	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (1)	599,546,654.00	670,846,904.00
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	599,546,654.00	670,846,904.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	21,821,954.00	8,709,700.00
131101	Төрийн болон орон нутгийн өмчит бус этгээдээс авсан хандив, тусламж	500,000.00	00.00

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	11,620,640.00	8,359,700.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	9,701,314.00	350,000.00
1320	Орон нутгийн төсвөөс санхүүжих	577,724,700.00	660,864,400.00
132001	Урсгал үйл ажиллагааны санхүүжилт /орон нутгийн төсөвт байгууллага/	577,724,700.00	660,864,400.00
1340	Нийгмийн даатгалын сангийн төсвөөс санхүүжих	00.00	1,272,804.00
134001	Нийгмийн даатгалын сангаас санхүүжих	00.00	1,272,804.00
2	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН (2)	407,946,654.00	496,014,001.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	407,946,654.00	496,014,001.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	398,576,869.00	399,325,942.20
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	235,248,435.00	239,942,697.00
210101	Үндсэн цалин	235,248,435.00	199,306,515.00
210102	Нэмэгдэл	00.00	31,593,156.00
210104	Урамшуулал	00.00	9,043,026.00
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	31,768,204.00	31,088,806.20
210201	Тэтгэврийн даатгал	22,358,267.00	21,320,424.17
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,352,484.00	2,476,845.61
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,882,007.00	1,944,476.28
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	470,577.00	486,169.13
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	4,704,869.00	4,860,891.01
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	22,476,250.00	23,998,693.00
210301	Гэрэл, цахилгаан	2,500,000.00	2,478,693.00
210302	Түлш, халаалт	19,976,250.00	21,520,000.00
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	31,635,520.00	29,364,700.00
210401	Бичиг хэрэг	7,000,000.00	7,000,000.00
210402	Тээвэр, шатахуун	13,425,520.00	13,165,600.00
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	4,060,000.00	2,653,200.00
210404	Ном, хэвлэл	350,000.00	560,000.00
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	2,000,000.00	3,301,900.00
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	4,800,000.00	2,684,000.00
2105	Нормативт зардал	00.00	2,995,000.00
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	00.00	2,995,000.00
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	9,727,600.00	2,720,200.00
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	3,000,000.00	00.00
210604	Урсгал засвар	6,727,600.00	2,720,200.00
2107	Томилолт, зочны зардал	4,212,000.00	5,000,000.00
210702	Дотоод албан томилолт	4,212,000.00	5,000,000.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	35,009,960.00	47,655,846.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	32,761,260.00	45,681,140.00
210803	Даатгалын үйлчилгээ	177,200.00	64,350.00
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	309,500.00	112,894.00
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	132,000.00	22,829.00
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,000,000.00	999,800.00
210807	Газрын төлбөр	610,000.00	774,833.00
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	20,000.00	00.00

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	28,498,900.00	16,560,000.00
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	28,498,900.00	16,560,000.00
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	9,369,785.00	96,688,058.80
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	3,000,000.00	50,884,704.00
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	00.00	1,272,804.00
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	00.00	695,700.00
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	00.00	21,710,100.00
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	00.00	26,706,100.00
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	3,000,000.00	500,000.00
2134	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, санхүүжилт	6,369,785.00	45,803,354.80
213403	Төвлөрүүлэх шилжүүлэг	6,369,785.00	45,803,354.80
3	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (3)=(1)-(2)	191,600,000.00	174,832,903.00
5	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (5)	191,600,000.00	174,832,903.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	191,600,000.00	174,832,903.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	191,600,000.00	174,832,903.00
223001	Бусад хөрөнгө	140,006,500.00	138,653,003.00
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	51,593,500.00	36,179,900.00
6	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (6)=(4)-(5)	191,600,000.00	-174,832,903.00
7	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-	-
8	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (8)=(3)+(6)+(7)	-	-
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	-	-
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	-	-

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

Эдийн засгийн ангилал	Үзүүлэлт	Батлагдсан төлөвлөгөө	/ төгрөгөөр /		
			Гүйцэтгэл	Зөрүү	Хувь
1	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл				
2	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	475,621,600.0	448,680,846.2	26,940,753.8	94.3
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	475,621,600.0	448,680,846.2	26,940,753.8	94.3
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	426,009,700.0	397,796,142.2	28,213,557.8	93.4
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	258,958,400.0	239,942,697.0	19,015,703.0	92.7
210101	Үндсэн цалин	258,958,400.0	199,306,515.0	59,651,885.0	77.0
210102	Нэмэгдэл	00.0	31,593,156.0	-31,593,156.0	
210104	Урамшуулал	00.0	9,043,026.0	-9,043,026.0	
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	32,300,100.0	31,088,806.2	1,211,293.8	96.2
210201	Тэтгэврийн даатгал	22,162,800.0	21,320,424.2	842,375.8	96.2
210202	Тэтгэмжийн даатгал	2,534,300.0	2,476,845.6	57,454.4	97.7
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	2,027,400.0	1,944,476.3	82,923.7	95.9
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	506,900.0	486,169.1	20,730.9	95.9
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	5,068,700.0	4,860,891.0	207,809.0	95.9
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	24,000,000.0	23,998,693.0	1,307.0	100.0

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

210301	Гэрэл, цахилгаан	3,000,000.0	2,478,693.0	521,307.0	82.6
210302	Түлш, халаалт	21,000,000.0	21,520,000.0	-520,000.0	102.5
2104	Хангамж, бараа материалын зардал				
		30,671,500.0	29,364,700.0	1,306,800.0	95.7
210401	Бичиг хэрэг	7,000,000.0	7,000,000.0	00.0	100.0
210402	Тээвэр, шатахуун	13,165,600.0	13,165,600.0	00.0	100.0
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,960,000.0	2,653,200.0	1,306,800.0	67.0
210404	Ном, хэвлэл	580,000.0	560,000.0	00.0	00.0
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	3,301,900.0	3,301,900.0	00.0	00.0
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	2,684,000.0	2,684,000.0	00.0	100.0
2105	Нормативт зардал	2,995,000.0	2,995,000.0	00.0	00.0
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	2,995,000.0	2,995,000.0	00.0	00.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	3,920,200.0	3,920,200.0	00.0	100.0
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	1,200,000.0	1,200,000.0	00.0	00.0
210604	Урсгал засвар	2,720,200.0	2,720,200.0	00.0	100.0
2107	Томилолт, зочны зардал	5,000,000.0	5,000,000.0	00.0	100.0
210702	Дотоод албан томилот	5,000,000.0	5,000,000.0	00.0	100.0
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	45,164,500.0	44,926,046.0	238,454.0	99.5
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	43,189,600.0	42,951,340.0	238,260.0	99.4
210803	Даатгалын үйлчилгээ	64,400.0	64,350.0	50.0	99.9
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	112,900.0	112,894.0	06.0	100.0
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношлогоо	22,900.0	22,829.0	71.0	99.7
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	999,800.0	999,800.0	00.0	100.0
210807	Газрын төлбөр	774,900.0	774,833.0	67.0	00.0
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	23,000,000.0	16,560,000.0	6,440,000.0	72.0
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	23,000,000.0	16,560,000.0	6,440,000.0	72.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	49,611,900.0	50,884,704.0	-1,272,804.0	102.6
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	49,611,900.0	50,884,704.0	-1,272,804.0	102.6
213202	Нийгмийн даатгалын тэтгэвэр, тэтгэмж	00.0	1,272,804.0	-1,272,804.0	
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	695,700.0	695,700.0	00.0	00.0
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	21,710,100.0	21,710,100.0	00.0	100.0
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	26,706,100.0	26,706,100.0	00.0	00.0
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	500,000.0	500,000.0	00.0	100.0
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	185,242,800.0	167,653,003.0	17,589,797.0	-09.5
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	185,242,800.0	167,653,003.0	17,589,797.0	-09.5
223001	Бусад хөрөнгө	185,242,800.0	167,653,003.0	17,589,797.0	-09.5
	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	660,864,400.0	616,333,849.2	44,530,550.8	93.3
1320	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	660,864,400.0	615,061,045.2	45,803,354.8	93.1
132001	Орон нутгийн төсвөөс	660,864,400.0	615,061,045.2	45,803,354.8	93.1
1340	НИЙГМИЙН ДААТГАЛЫН САНГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	00.0	1,272,804.0	-1,272,804.0	
134001	Нийгмийн даатгалын сангаас санхүүжих	00.0	1,272,804.0	-1,272,804.0	
62	АЖИЛЛАГСАДЫН ТОО	24.00	24.00	00.00	100.0
620001	Удирдах ажилтан	03.00	03.00	00.00	100.0
620002	Гүйцэтгэх ажилтан	16.00	16.00	00.00	100.0
620003	Үйлчлэх ажилтан	05.00	05.00	00.00	100.0

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

/ төгрөгөөр /

Дансны код	Үзүүлэлт	Гүйцэтгэл
I	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	8,709,700.00
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	8,709,700.00
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	8,709,700.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	8,709,700.00
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	8,709,700.00
II	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	8,709,700.00
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	8,709,700.00
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	8,359,700.00
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	350,000.00
IV	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	00.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	00.00
	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	00.00

3. Аудитын тайлан

3.1 Байгууллага, түүний үйл ажиллагаа

Хөвсгөл аймгийн Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газар нь төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаанд тулгуурласан хөрөнгө оруулалт, бүтээн байгуулалт, эдийн засгийн тогтвортой хөгжил, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих замаар өрхийн амьжиргааг дэмжин эрүүл аюулгүй орчинд амьдарч, сурч, боловсрох таатай нөхцөлийг бүрдүүлж иргэдээ дээдэлсэн сум байна зорилготой үйл ажиллагаа явуулж байна.

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөө 78 хувийн хэрэгжилттэй байна.

3.2 Байгууллагын гадаад дотоод орчин

Байгууллагын үйл ажиллагаа явуулж буй эрх зүйн орчны талаар: Тус байгууллага нь Төсвийн тухай хууль, Хувь хүний орлогын албан татварын тухай хууль, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн тухай хууль, Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хууль, Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль болон бусад хууль тогтоомж журам зааврын мөрдөн ажилласан байна.

Байгууллагын удирдлагын хэрэгжүүлж байгаа дотоод хяналтуудаас төлөвлөлтийн үе шатанд аудитад хамааралтай хяналтыг авч үзэж, гүйцэтгэх үе шатанд хяналтын сорил гүйцэтгэсний үр дүнд дотоод хяналтын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хэрэгжилт үр нөлөөтэй бага байна гэж үзлээ.

Байгууллагын даргын гарын үсэг, тамгагүй 1,575.4 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийсэн нь Засгийн газрын 2015 оны 24 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам-ын "7.5. Тухайн байгууллага бүртгэлийн данснаас гүйлгээ хийхдээ байгууллагын баталгаат гарын үсэг, байгууллагын тамга, тэмдгээр баталгаажуулсан төлбөрийн болон бэлэн мөнгөний хүсэлтийг энэхүү журмын 1, 2 дугаар хавсралтад заасан ТТ-1, ТТ-2 маягтын дагуу 2 хувь үйлдэн харьяалагдах төрийн санд хүргүүлнэ." гэсэн заалттай нийцэхгүй байна.

Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолын дагуу байгууллагын дотоод хяналтын зөвлөлийг Засаг даргын Тамгын газрын даргын 2020 оны А/33 тоот тушаалаар 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй баталсан байна. Дотоод хяналтын зөвлөл нь тайлант онд нийт 10 ажил хийхээр төлөвлөсөн байна. Үүнээс 4 ажил нь байгууллагын санхүү, өмч хөрөнгөтэй холбоотой байна. Дотоод хяналтын зөвлөлийн ажлыг тайланд төлөвлөгөөнд тусгагдсан 2 ажилд хяналт хэрэгжүүлээгүй байна.

Дотоод аудитын чиг үүрэг, түүний гүйцэтгэсэн ажлын найдвартай байдлын талаар ойлголт олж авснаар дотоод аудитын гүйцэтгэсэн ажлыг аудитад ашиглах, дотоод аудитораас шууд тусалцаа авах шаардлагагүй гэж үзлээ.

3.3 Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал

Санхүүгийн тайланг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн эсэх талаар аудитор санал дүгнэлтээ илэрхийлснээр санхүүгийн тайлангийн зорилтот хэрэглэгчдийн зүгээс үзүүлэх итгэл үнэмшлийн хэмжээг нэмэгдүүлэхэд санхүүгийн тайлангийн аудитын зорилго оршино.

Хөвсгөл аймгийн Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан дахь ажил гүйлгээг аккруэл сууриар хөтөлж, нийтлэг зорилготой, үнэн зөв толилуулгын үзэл баримтлалын дагуу бэлтгэсэн байна гэж үзлээ. Санхүүгийн тайлангийн толилуулга, тодруулга болон Төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг Төсвийн тухай хуулийн 54.4, 54.5 дахь заалт болон Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлд заасан иж бүрдлийн дагуу бэлтгэж ирүүлээгүй байсныг аудитын хугацаанд бэлтгүүлсэн.

Санхүү нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаандаа Хөвсгөл аймгийн Засаг даргын 2019 оны А/375 захирамжаар баталсан “Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичиг”-ийг үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна. Тус нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичигт тусгагдсан зарим журам заавар шинэчлэгдсэн, боловсрол соёлын салбарын байгууллагуудын төсвийн шатлалд өөрчлөлт орсонтой холбоотой нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг өөрийн байгууллагын үйл ажиллагаандаа тохируулан боловсруулах шаардлага тулгарч байна. Санхүү төсөв нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаандаа УСНББОУС, Засгийн газар, Сангийн яамнаас гаргасан журам, зааврыг мөрдөж ажилласан байна.

3.4 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлого, толилуулгад гарсан өөрчлөлтүүд

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайланг Сангийн сайдын 2006 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан “Төсөвт байгууллагад мөрдөх нягтлан бодох бүртгэлийн дансны заавар”-ын дагуу бэлтгэсэн байна.

Тайлант хугацаанд нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод өөрчлөлт ороогүй байна.

Тайлант оны жилийн эцсийн санхүүгийн байдлын тайлангаарх нийт хөрөнгийн дүн өмнөх оноос 64,261.4 мянган төгрөгөөр буюу 7 хувиар өссөн байна.

Хүснэгт 1. Санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлт

Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл	/мянган төгрөг/
			Өөрчлөлт
Б	1	2	3=2-1
Авлага	7,559.8	7,572.4	12.6
Бараа материал	127,605.8	155,634.1	28,028.4
Биет хөрөнгө	680,515.3	619,375.7	-61,139.6
Биет бус хөрөнгө	43,294.3	95,973.8	52,679.5
Нийт хөрөнгө	916,854.0	981,115.4	64,261.4
Хуримтлагдсан үр дүн	-4,461,155.9	-4,396,894.5	64,261.4
Нийт өр төлбөр ба цэвэр хөрөнгө өмчийн дүн	916,854.0	981,115.4	64,261.4

Санхүүгийн тайлангийн тодруулгыг мөнгөн хөрөнгө, үндсэн хөрөнгө, авлага, бараа материал, өр төлбөр гэсэн данс бүрээр холбогдох журам, зааврын дагуу бэлтгэсэн байна. Тайланд онд үндсэн хөрөнгө, бараа материал дансанд дараах хөдөлгөөн хийгдсэн байна. Үүнд:

- Нийгмийн даатгалын шимтгэлд 12.6 мянган төгрөгийн авлагатай байна.
- Бараа материалын дансанд 2013 онд ОНХС-ийн хөрөнгөөр худалдан авсан үхрийн төл болох 44 бярууг иргэдэд түрээслүүлснийг тайлант онд 35,200.0 мянган төгрөгөөр бүртгэлд тусгасан байна.
- Төсвийн хөрөнгөөр 36,179.9 мянган төгрөгөөр үндсэн хөрөнгө бэлтгэсэн байна.
- Орон нутгийн хөгжлийн сан болон Орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаар 73,473.4 мянган төгрөгийн хөрөнгийн орлого авч бүртгэсэн байна.

Хуримтлагдсан үр дүн 64,261.4 мянган төгрөгөөр буурсан байна.

3.5 Төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэл, нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1-д заасны дагуу төсвийг төлөвлөх, хэрэгжүүлэх, тайлагнахад эрх бүхий байгууллага, төсвийн захирагч нь тус хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д заасан төсвийн зарчмыг мөрдлөг болгож, хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

3.5.1 Төсвийн төлөвлөлт

Тус байгууллагын 2022 оны төсвийн төсөлд 601,768.0 мянган төгрөгийн зардлыг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлэхээр төсөвлөж дээд шатны төсөв захирагчид хүргүүлсэн байна.

Төсвийн төслийн саналаас 131,848.9 мянган төгрөгөөр бууруулж, 469,919.1 мянган төгрөгөөр баталсан байна.

3.5.2 Төсвийн гүйцэтгэл

Тайлант оны батлагдсан төсвийг 190,945.3 мянган төгрөгөөр нэмэгдүүлж тодотгосон байна. Төсвийн захирагчийн хэрэгжүүлэх 3 хөтөлбөрийн 13 арга хэмжээг хэрэгжүүлэхээр 660,864.4 мянган төгрөгийг орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлжээ.

Төсвийн нийт зардлын гүйцэтгэл 615,061.0 мянган төгрөг буюу 93.1 хувьтай байгаа ба 45,803.4 мянган төгрөгийг улсын төсөвт буцаан төвлөрүүлжээ.

Хүснэгт 1. Хөтөлбөр, арга хэмжээний зардал

/мянган төгрөгөөр/

Хөтөлбөр, арга хэмжээ	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Зөрүү	Биелэлт
70106	Орон нутгийн гүйцэтгэх засаглалын удирдлага	447,472.0	419,496.7	27,975.3	93.7
80101	Үндсэн үйл ажиллагааны зардал	286,717.0	265,234.3	21,482.7	92.5
80106	Баг, хорооны үйл ажиллагааны зардал	42,332.8	42,332.8	0.0	100.0
80112	Нийтлэг үйлчилгээ	34,270.3	34,217.7	52.6	99.8
80205	Мэдээлэл, сурталчилгааны зардал	2,000.0	2,000.0	0.0	100.0
82801	Баяр наадмын зардал	8,000.0	8,000.0	0.0	100.0
80802	Ажил олгогчоос олгох тэтгэмж,	27,901.8	27,901.8	0.0	100.0
80815	Сонгуулийн үр дүнгээр чөлөөлөгдсөн албан хаагчид олгох нөхөн олговор	21,710.1	21,710.1	0.0	100.0
81518	Мөрийн хөтөлбөрт тусгагдсан зарим арга хэмжээг санхүүжүүлэх	7,540.0	7,540.0	0.0	100.0
81102	Орон нутгийн нөөц хөрөнгө	15,000.0	8,560.0	6,440.0	57.1
82501	Мал эмнэлгийн үйлчилгээ	1,000.0	1,000.0	0.0	100.0
82201	Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх	1,000.0	1,000.0	0.0	100.0
70503	Орон нутгийн зорилтот хөрөнгө оруулалт	185,242.8	167,653.0	17,589.8	90.5
80918	Бусад	185,242.8	167,653.0	17,589.8	90.5
71413	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	28,149.6	27,911.3	238.3	99.2
81701	Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх	28,149.6	27,911.3	238.3	99.2
	НИЙТ	660,864.40	615,061.0	45,803.4	93.1

Батлагдсан төсөв, гүйцэтгэл, түүний хэтрэлт, хэмнэлтийг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.5-д харуулав.

3.6.3 Нэмэлт төсөв

Төсвийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-т “нэмэлт төсөв, түүнтэй холбогдсон үйл ажиллагаа нь төсвийн нэгэн адил санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайлангийн бүрэлдэхүүн хэсэг байна” гэж заасны дагуу байгууллага нэмэлт санхүүжилтийн тайлан гаргах үүрэгтэй.

Нэмэлт санхүүжилтийн дансанд дараах орлогууд орсон байна. Үүнд:

- Хөвсгөл ус суваг ХХК-аас төрөөс хариуцах цэвэр бохир усны үлдэгдэл төлбөр 3,696.0 мянган төгрөг
- Хөдөө аж ахуйн мал тооллогын зардал 2,733.2 мянган төгрөг
- Биеийн тамир спортын газраас нийтийн биеийн тамирын үйл ажиллагааны зардалд 1,500.0 мянган төгрөг
- Аймгийн ИТХ-аас хамтарсан багийн зардалд 300.0 мянган төгрөг
- Гэр бүл хүүхэд залуучуудын хөгжлийн газраас 130.5 мянган төгрөг
- Цахим тендерийн орлого 350.0 мянган төгрөг

Нэмэлт санхүүжилтийн данснаас зохих журмын дагуу эрхийг нээлгэж, зарцуулалтыг хийсэн байна.

Нэмэлт төсвийн тайланг орлого, зардлын зүйл тус бүрээр энэ тайлангийн 2.6-д харуулав.

4. АУДИТЫН ТАЙЛАН

4.1 Ерөнхий зүйл

Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.1-д “Төрийн аудитын байгууллага аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргана.” гэж заасны дагуу Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайланг танилцуулж байна.

Аудитын тайланд аудит хийгдэх байгууллага, түүний орчин, аудитад хамааралтай дотоод хяналт, нягтлан бодох бүртгэл, холбогдох санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлал, аудитаар илрүүлсэн буруу илэрхийлэл, түүнийг шийдвэрлэсэн байдал, дараагийн аудитаар анхаарах асуудал болон аудиторын дүгнэлт, дүгнэлтийн үндэслэлийг хураангуйлан толилуулав.

Аудитыг Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын аудитор Г.Ичинхорлоо гүйцэтгэж, хяналтыг ахлах аудитор Б.Давааням, аудитын менежер Б.Тэгшдэлгэр, дарга, тэргүүлэх аудитор А.Эрдэнэбаатар нар тус тус хэрэгжүүлсэн.

Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газарт 2023 оны 01 дүгээр сарын 25-ны 2/78 албан бичгээр ирүүлсэн байна.

4.2 Материаллаг байдал

Төлөвлөлтийн болон гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг АДБОУС 2320 дагуу тодорхойлсон бөгөөд материаллаг байдлын суурь үзүүлэлтээр үр дүнгийн тайлангийн нийт зардлыг сонгож, материаллаг буруу илэрхийллийн эрсдэл бага гэж үнэлэн материаллаг байдлын түвшинг 2 хувиар тогтоов.

Төлөвлөлтийн материаллаг байдлыг 2021 оны Санхүүгийн үр дүнгийн тайлангийн нийт зардал 560,199.1 мянган төгрөгөөс 2 хувиар буюу 11,203.9 мянган төгрөгөөр, гүйцэтгэлийн материаллаг байдлыг төлөвлөлтийн материаллаг байдлын 80 буюу 8,963.2 мянган төгрөгөөр тогтоосон.

Тогтоосон төлөвлөлтийн ерөнхий материаллаг байдлыг аудитын явцад дахин хянаж шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн.

4.3 Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн хэрэгжилт

Төрийн хэмнэлтийн тухай хууль хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор байгууллага Тэргүүн дэд, дэд, орлогч дарга, тээврийн хэрэгсэл, албан тасалгаа, дүрэмт хувцас, албан томиллолт, нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж, бусад хангамж, цахим худалдан авалт, Төсвийн байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдэд хориглосон зарим асуудал, Төсвийн

байгууллага, төрийн болон орон нутгийн өмчит хуулийн этгээдийн авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний нийт 29 асуудлаар хяналтыг сорилыг хэрэгжүүлэхэд зөрчилтэй зүйл илрээгүй болно.

4.4 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

АДБОУС 4000.16-д нийцлийн аудитыг санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан хийх тохиолдолд аудитор аль стандартыг дагаж мөрдөхийг үнэлэх, нийцлийн асуудлын талаарх дүгнэлтийг санхүүгийн тайлангийн аудитын санал дүгнэлтээс тусад нь салгах ёстой гэж заасан байна.

Байгууллагын 2022 оны санхүүгийн тайлангийн аудиттай хослуулан Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийн нийцлийн асуудлыг авч үзсэн бөгөөд аудитын санал дүгнэлтэд хамруулан үзээгүй болно.

4.4.1 Шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилт

Шилэн дансны тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2016 оны 29 дүгээр тогтоолоор баталсан "Шилэн дансны цахим хуудсанд тавих мэдээллийн агуулга, нийтлэг стандартыг тогтоох журам"-ын заалтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор www.shilendans.gov.mn цахим хуудсанд холбогдох мэдээллийг оруулсан байх үүрэгтэй.

Шилэн дансны нэгдсэн цахим хуудсанд 2022 онд мэдээлбэл зохих 151 мэдээллээс 149 мэдээллийг хугацаанд нь мэдээлж 2 мэдээллийг мэдээлэх хугацаа болоогүй байна.

4.4.2 Бусад хууль тогтоомжийн хүрээнд

Төсвөөс тухайн байгууллагын үйл ажиллагаанд хамаарахгүй 36,552.5 мянган төгрөгийн дараах зардлуудыг санхүүжүүлжээ. Үүнд:

- Сургуулийн халуун усны засварт 6,000.0 мянган төгрөг
- Эрүүл мэндийн төвийн зуух шинэчлэх, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг
- Багийн эмч нарт эмийн фонд нэмэгдүүлэх арга хэмжээний зардал 3,600.0 мянган төгрөг
- ЭМТ-ийн эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, хамгаалах хэрэгслийн нөөцийг нэмэгдүүлэх зардалд 7,052.5 мянган төгрөг
- Хүүхдийн цэцэрлэгийн нам даралтын зуух солих, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6.4.1.төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах, 4.1.27."орон нутгийн төсөв" гэж аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан, тухайн шатны төсөвт харьяалагдах ерөнхийлөн захирагчийн бүрдүүлж, хуваарилан зарцуулах төсвийг; 6.6.6.тухайн шатны төсвөөс санхүүжүүлэхээр хуулиар тогтоосон чиг үүргийг зөвхөн тухайн шатны төсвийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэх гэсэн заалтуудтай тус тус нийцэхгүй байна.

Шийдвэрлэлт:

Албан шаардлага өгөхөөр шийдвэрлэв.

Нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийн түвшинд хэрэгжүүлсэн горим сорилд үндэслэн шилэн дансанд байршуулсан мэдээлэл нь шилэн дансны тухай хууль тогтоомжийн холбогдох заалттай нийцсэн гэж дүгнэлээ.

4.5 Завсрын аудитын үр дүн, өмнөх зөвлөмжийн хэрэгжилт

4.5.1 Завсрын аудитын талаар

Хөвсгөл аймгийн Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайланд хийсэн завсрын аудитаар 2 зөвлөмжийг хүргүүлсэн байна. Зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хянаж үзэхэд 100 хувьтай байна.

4.5.2 Өмнөх аудитын мөрөөр авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний үр дүн

Өмнөх аудитаар төсвийн хэмнэлтийн горимыг баримталж ажиллах албан шаардлага, төсвийн эдийн засгийн ангиллын дагуу зарцуулах, дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх болон шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилттэй холбоотой 3 зөвлөмжийг өгсөн байна. Тайлант онд шилэн дансны тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллах болон төсвийг эдийн засгийн ангиллын дагуу зарцуулах зөвлөмжүүдийг хэрэгжүүлж ажилласан ба дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх зөвлөмжийн хэрэгжилт хангалтгүй байна.

Хүснэгт 4. Төлбөрийн акт, албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилт

/мянган төгрөгөөр/

Үзүүлэлт	Өмнөх аудитын үзүүлэлт		Биелэлт		
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Хувь
Албан шаардлага	1	2,000.0	1	2,000.0	100.0
Зөвлөмж	3	380.0	2	380.0	67.0
Нийт дүн	4	2,380.0	3	2,380.0	75.0

4.6 Дараагийн аудитаар анхаарах асуудал

Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар нийлүүлсэн 182,000.0 мянган төгрөгийн Хөдөө аж ахуйн тракторын багцыг Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газарт шилжүүлэх аймгийн Орон нутгийн өмчийн газрын даргын тушаал гарсан боловч хөрөнгийг биетээр хүлээж аваагүй тул бүртгэлд тусгаагүй байна.

5. Аудитын илрүүлэлт

Аудитаар төсвийн гүйцэтгэлийн тайланд 45,803.4 мянган төгрөгийн төсвийн тохируулга хийгээгүй байсныг аудитын хугацаанд залруулсан.

Аудитаар 42,268.0 мянган төгрөгийн зөрчил илэрч 3,580.1 мянган төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 36,552.5 мянган төгрөгийн зөрчилд албан шаардлага хүргүүлж, 2,135.4 мянган төгрөгийн зөрчилд 3 зөвлөмж хүргүүллээ.

5.2 Төлбөрийн акт

Аудитаар нийт 3,580.1 мянган төгрөгийн дараах зөрчилд төлбөрийн акт тогтоолоо. Үүнд:

- Нохой устгалын ажил гүйцэтгэх гэрээнд сумны мөнгө 750.0 мянган төгрөгийг бүрэн хариуцахаар заасан боловч сумны мөнгийг давхардуулан олгосон байна.
- Анхан шатны баримтаар нотлогдохгүй, худалдан авах гэрээ байгуулаагүй 2,830.1 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийсэн байна.

Эдгээр нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 "Төсвийг үр ашиг хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж зарцуулах", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13.7 "Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно." 14.5. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын аж ахуйн ажил, гүйлгээ нь аль улсын нутаг дэвсгэрт гарснаас үл хамааран холбогдох анхан шатны баримт, бүртгэлийн маягтыг энэ хуульд заасны дагуу бусад баримт, бүртгэлийн маягттай хамт хадгална, 20.1.4. хүчин төгөлдөр бус анхан шатны баримтаар, эсхүл анхан шатны баримтаар баталгаажаагүй ажил, гүйлгээг бүртгэхгүй байх; гэсэн заалтуудтай тус тус нийцэхгүй байгаа бөгөөд "нийцсэн болон зохистой байх" гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

5.3 Албан шаардлага

Төсвөөс тухайн байгууллагын үйл ажиллагаанд хамаарахгүй 36,552.5 мянган төгрөгийн зардлыг санхүүжүүлсэн зөрчилд албан шаардлага хүргүүллээ. Үүнд:

- Сургуулийн халуун усны засварт 6,000.0 мянган төгрөг
- Эрүүл мэндийн төвийн зуух шинэчлэх, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг
- Багийн эмч нарт эмийн фонд нэмэгдүүлэх арга хэмжээний зардал 3,600.0 мянган төгрөг
- ЭМТ-ийн эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, хамгаалах хэрэгслийн нөөцийг нэмэгдүүлэх зардалд 7,052.5 мянган төгрөг
- Хүүхдийн цэцэрлэгийн нам даралтын зуух солих, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг

Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6.4.1. төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах, 4.1.27. "орон нутгийн төсөв" гэж аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаас баталсан, тухайн шатны төсөвт харьяалагдах ерөнхийлөн захирагчийн бүрдүүлж, хуваарилан зарцуулах төсвийг; 6.6.6. тухайн шатны төсвөөс санхүүжүүлэхээр хуулиар тогтоосон чиг үүргийг зөвхөн тухайн шатны төсвийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэх гэсэн заалтуудтай тус тус нийцэхгүй байна.

5.4 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Санхүүгийн тайлангийн тайлбар тодруулгатай холбоотой асуудал

1.1. Илрүүлэлт:

Санхүүгийн тайлангийн тодруулга тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг иж бүрэн ирүүлээгүй бөгөөд аудитын хугацаанд нөхөж ирүүлсэн. Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.5 "санхүүгийн тайлангийн тодруулга", Төсвийн тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.5.4."хөтөлбөр, арга хэмжээнд зарцуулсан төсөв, хүрсэн үр дүн, түүний танилцуулга /хөтөлбөрийн гүйцэтгэлийн биелэлт, бодлогын зорилтын хэрэгжилт, түүний үр нөлөөнд хийсэн дүгнэлт, хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлсэн хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээний биелэлт, тасарсан бол шалтгаан", 54.5.5."нэмэлт төсвийн гүйцэтгэл, түүний танилцуулга", Сангийн сайдын 206 оны 388 дугаар тушаалаар баталсан заавар аргачлалтай тус тус нийцэхгүй байна.

1.2. Өгсөн зөвлөмж:

Төсвийн тухай хуульд заасан цаглаварт хугацаанд Санхүүгийн тайлангийн тайлбар тодруулгуудыг гаргаж санхүүгийн болон төсвийн гүйцэтгэлийн тайланг иж бүрэн бэлтгэж байх.

2. Төсвийн зарцуулалттай холбоотой

2.1. Илрүүлэлт:

Ном хэвлэлийн зардлаас 560,000.0 мянган төгрөг бичиг хэргийн материал худалдан авсан нь Сангийн сайдын 190 дүгээр тушаалаар баталсан Зарлагын эдийн засгийн ангилал ашиглах заавартай нийцэхгүй байна.

2.2. Өгсөн зөвлөмж:

Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах

3. Дотоод хяналт, хариуцлагатай холбоотой

3.1. Илрүүлэлт:

Байгууллагын даргын гарын үсэг, тамгагүй 1,575.4 мянган төгрөгийн гүйлгээг хийсэн нь Засгийн газрын 2015 оны 24 дүгээр тогтоолоор батлагдсан Төрийн сангийн үйл ажиллагааны журам-ын "7.5. Тухайн байгууллага бүртгэлийн данснаас гүйлгээ хийхдээ байгууллагын баталгаат гарын үсэг, байгууллагын тамга, тэмдгээр баталгаажуулсан төлбөрийн болон бэлэн мөнгөний хүсэлтийг энэхүү журмын 1, 2 дугаар хавсралтад заасан ТТ-1, ТТ-2 маягтын дагуу 2 хувь үйлдэн харьяалагдах төрийн санд хүргүүлнэ." гэсэн заалттай нийцэхгүй байна. Мөн байгууллагын дотоод хяналтын зөвлөл нь төлөвлөгөөнд тусгагдсан 2 ажилд хяналт хэрэгжүүлээгүй байна. Энэ нь Засгийн газрын 2011 оны 311 дүгээр тогтоолоор баталсан "Аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд дотоод хяналт шалгалтыг зохион байгуулах журам"-ын 3 дугаар зүйлийн 3.7.1-дэх заалттай нийцэхгүй байгаа ба үнэн ба зөв гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

3.2. Өгсөн зөвлөмж:

Дотоод хяналтыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх

Дээрх зөвлөмжийн биелэлтийг төрийн аудитын байгууллагад 2022 оны 9 дүгээр сарын 01 -ны өдрийн дотор ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

6. АУДИТААР ИЛЭРСЭН БУРУУ ИЛЭРХИЙЛЛИЙН НЭГТГЭЛ

Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл

/ мянган төгрөгөөр/

Алдааны товч утга	Нийт алдаа		Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулсан		Буруу тусган илэрхийлсэн		Үүнээс				Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Залруулсан		Залруулаагүй		Тоо	Дүн
							Тоо	Дүн	Тоо	Дүн		
Төсвийн тохируулга хийгээгүй	1	45,803.4			1	45,803.4	1	45,803.4				
Дүн	1	45,803.4			1	45,803.4	1	45,803.4				

Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		/мянган төгрөгөөр/ Үүнээс									
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж		Хариуцлага тооцуулах албан шаардлага		Хууль, хяналтын байгууллагад шилжүүлсэн асуудал	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Төсвийн зарцуулалттай холбоотой	1	3,580.1	1	3,580.1								
Төсвийн зарцуулалттай холбоотой	1				1	36,552.5						
Төсвийн зарцуулалттай холбоотой	1	560.1					1	560.0				
Тайланг иж бүрэн ирүүлээгүй	1	0					1	0				
Дүн	4	4,140.2	1	3,580.1	1	36,552.5	2	560.0				

Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал

Зөрчлийн товч утга	Нийт зөрчил		/мянган төгрөгөөр/ Үүнээс					
			Төлбөрийн акт		Албан шаардлага		Зөвлөмж	
	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн	Тоо	Дүн
Бусад хууль тогтоомжтой холбоотой зөрчил								
Дотоод хяналт хариуцлагатай холбоотой	1	1,575.4					1	1,575.4
Дүн	1	1,575.4					1	1,575.4

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ:

ХОЁР ДАХЬ ШАТАНД ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

А.ЭРДЭНЭБААТАР ОГНОО:

АНХАН ШАТАНД ХЯНАСАН:

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

Б.ТЭГШДЭЛГЭР ОГНОО:

АХЛАХ АУДИТОР

Б.ДАВААНЯМ ОГНОО:

БАТАЛГААЖУУЛСАН:

АУДИТОР

Г.ИЧИНХОРЛОО ОГНОО:

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР АКТ

2023 оны 02 сарын 24 өдөр

№ 20/АЭЭ-70648/ХДА-2023/138
НД - СТА - ТШЗ

Мөрөн сум

Төлбөр барагдуулах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1-д заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд хийсэн Хөвсгөл аймгийн Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

1. Нохой устгалын ажил гүйцэтгэх гэрээнд сумны мөнгө 750,000.0 (долоон зуун тавийн мянга) төгрөгийг бүрэн хариуцахаар заасан боловч сумны мөнгийг давхардуулан олгосон байна.
2. Анхан шатны баримтаар нотлогдохгүй 2,830,100.0 (хоёр сая найман зуун гучин мянга нэг зуу) төгрөгийн гүйлгээг хийсэн байна.

Дээрх зөрчил нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1 "Төсвийг үр ашиг хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж зарцуулах", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13.7 "Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно." 14.5.Аж ахуйн нэгж, байгууллагын аж ахуйн ажил, гүйлгээ нь аль улсын нутаг дэвсгэрт гарснаас үл хамааран холбогдох анхан шатны баримт, бүртгэлийн маягтыг энэ хуульд заасны дагуу бусад баримт, бүртгэлийн маягттай хамт хадгална, 20.1.4.хүчин төгөлдөр бус анхан шатны баримтаар, эсхүл анхан шатны баримтаар баталгаажаагүй ажил, гүйлгээг бүртгэхгүй байх; гэсэн заалтуудтай тус тус нийцэхгүй байгаа бөгөөд "нийцсэн болон зохистой байх" гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2-т "Шалгаагдагч этгээд төсөв, санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн үйл ажиллагаа болон төсвийн орлого бүрдүүлэх, зарцуулах, нийтийн өмч, хөрөнгө олж бэлтгэх, ашиглах, зарцуулах, хадгалах, хамгаалахтай холбоотой хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн бол төлбөрийн акт тогтооно", Монгол Улсын Ерөнхий аудиторовын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар батлагдсан "Төрийн аудитын байгууллагын албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох журам"-ын 4 дүгээр зүйлийн 4.2.3.8 "Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2 т заасан бусад нөхцөл байдал үүссэн" гэсэн заалтуудыг үндэслэн

ТОГТООХ нь:

1. Анхан шатны баримтгүй болон давхардуулан олгосон нийт 3,580,100 (гурван сая таван зуун наян мянга нэг зуу) төгрөгийг Хөвсгөл аймгийн төрийн санд байрших 100170000955 тоот /Хө. Бусад нэр заагдаагүй орлого/ дансанд төвлөрүүлэх;

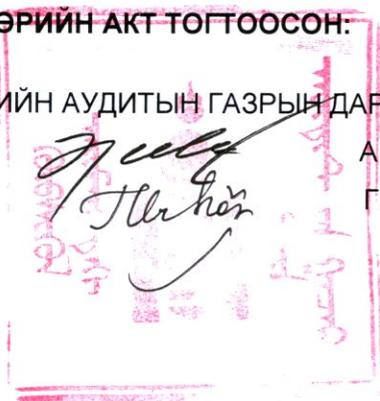
2. Актын биелэлтийг 2023 оны 09 дүгээр сарын 20-ны өдрийн дотор Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газарт¹ нотлох баримтын хамт ирүүлэхийг Хөвсгөл аймгийн Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын дарга Д.Цогт-Эрдэнэ, нягтлан бодогч Ц.Ундармаа нарт хариуцуулав.

ТӨЛБӨРИЙН АКТ ТОГТООСОН:

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН ДАРГА,

ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР:

АУДИТОР:

А.ЭРДЭНЭБААТАР

Г.ИЧИНХОРЛОО

---

¹ Хөвсгөл аймаг, Мөрөн сум, 8-р баг, аймгийн ЗДТГ-ын байрны 3 дугаар давхар, Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 302, тоот Утас:70384043

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР
АЛБАН ШААРДЛАГА

2023 оны 08 сарын 24 өдөр

№ 22/АЭДТӨБЧБ/ХАА-2023/183
/НА-СТА-ТМБ

Мөрөн сум

Зөрчил арилгах тухай

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд хийсэн Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын 2022 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн аудитаар дараах зөрчил илэрлээ. Үүнд:

Төсвөөс тухайн байгууллагын үйл ажиллагаанд хамаарахгүй 36,552.5 мянган төгрөгийн зардлыг санхүүжүүлсэн байна. Үүнд:

- Сургуулийн халуун усны засварт 6,000.0 төгрөг
- Эрүүл мэндийн төвийн зуух шинэчлэх, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг
- Багийн эмч нарт эмийн фонд нэмэгдүүлэх арга хэмжээний зардал 3,600.0 мянган төгрөг
- Эрүүл мэндийн төвийн эм, эмнэлгийн хэрэгсэл, хамгаалах хэрэгслийн нөөцийг нэмэгдүүлэх зардалд 7,052.5 мянган төгрөг
- Хүүхдийн цэцэрлэгийн нам даралтын зуух солих, суурилуулах зардалд 9,950.0 мянган төгрөг

Дээрх зөрчил нь Төсвийн тухай хуулийн 6.4.1.төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах, 6.6.6.тухайн шатны төсвөөс санхүүжүүлэхээр хуулиар тогтоосон чиг үүргийг зөвхөн тухайн шатны төсвийн санхүүжилтээр хэрэгжүүлэх; гэсэн заалтуудтай нийцэхгүй байгаа бөгөөд "Нийцсэн бөгөөд зохистой байх" гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Иймд Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1-т "Шалгагдагч этгээд хууль тогтоомж, захиргааны хэм хэмжээний болон бусад эрх зүйн акт зөрчсөн, хуулиар хүлээсэн албан үүргээ биелүүлээгүй бол алдаа, зөрчлийг таслан зогсоох, давтан гаргуулахгүй байх талаар байгууллага, албан тушаалтанд албан шаардлага өгнө.", Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 тушаалаар баталсан "Албан шаардлага өгөх, акт тогтоох журмын 4.2.1.11-т "Хууль, тогтоомж, гэрээ, хэлцэл, зөрчсөн алдаа зөрчлийг таслан зогсоож, давтан гаргуулахгүй байх үр нөлөөтэй гэж үзсэн бусад нөхцөл байдал нь албан шаардлага өгөх нөхцөл болно" гэж заасныг тус тус үндэслэн

ШААРДАХ нь:

1. Тухайн байгууллагын үйл ажиллагаанд хамааралгүй зардлыг санхүүжүүлэхгүй байх, төсвийг хууль тогтоомжид нийцүүлэн төлөвлөж зарцуулах
2. Албан шаардлагын биелэлтийг 2024 оны 01 дүгээр сарын 20-ны өдрийн дотор Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газарт¹ нотлох баримтыг хамт ирүүлэхийг Цагаан-Үүр сумын Засаг даргын Тамгын газрын дарга Д.Цогт-Эрдэнэ, нягтлан бодогч Ц.Ундармаа нарт даалгав.

АЛБАН ШААРДЛАГА ӨГСӨН:

ХӨВСГӨЛ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР:

А.ЭРДЭНЭБААТАР

АУДИТОР:

Г.ИЧИНХОРЛОО

¹ Хөвсгөл аймаг, Мөрөн сум, 8-р баг, Хөвсгөл аймгийн ЗДТГ-ын байрны 3 дугаар давхар, Хөвсгөл аймаг дахь Төрийн аудитын газрын 302, тоот Утас: 70384043